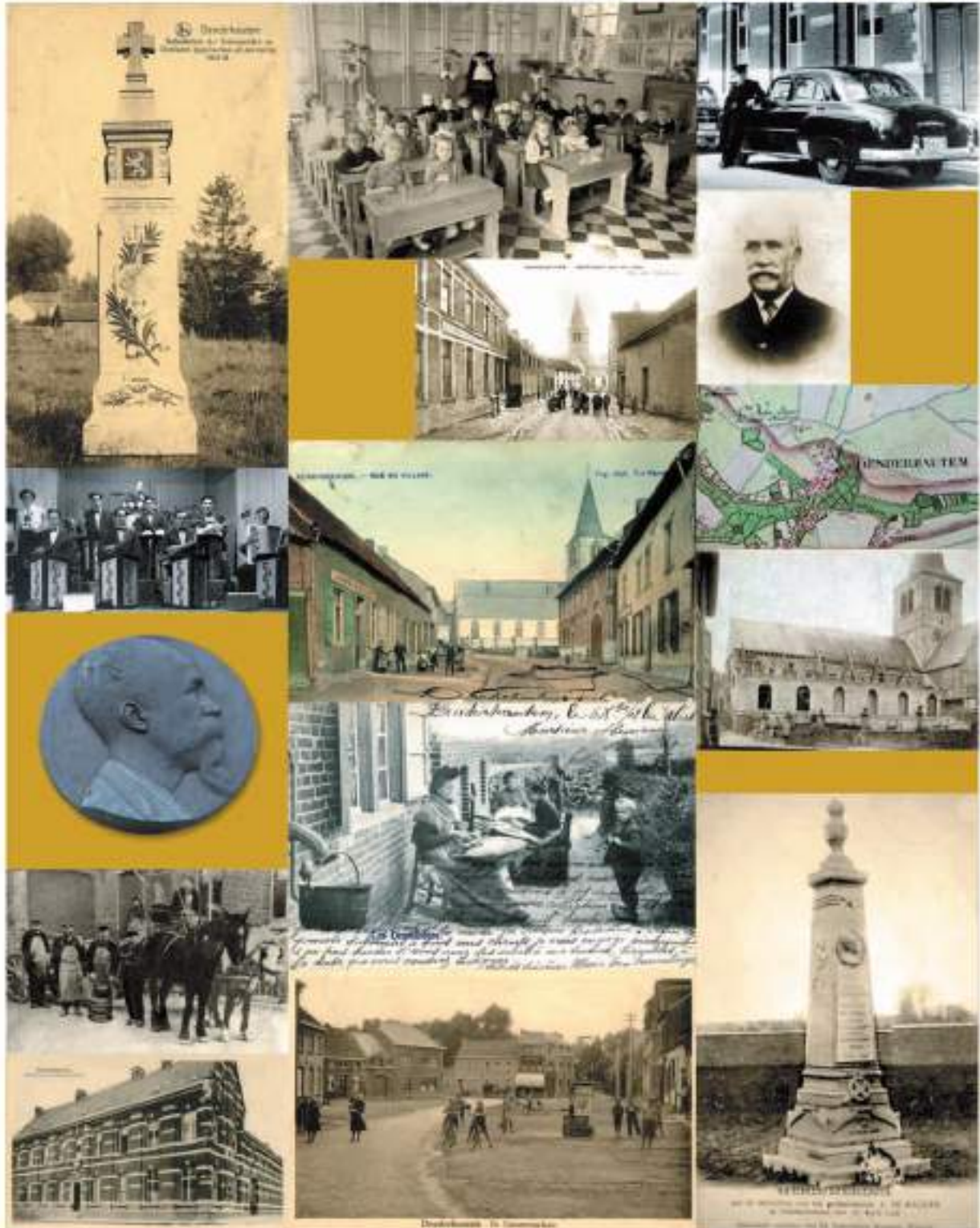

HEEMKUNDIGE KRING

Haaltert & deelgemeenten

Diepeweg - De Gemeenteruimte

De Gemeenteruimte - De Gemeenteruimte

Werkgebied: Denderhoutem, Haaltert, Heldergergem,
Kerksken, Terjoden

Heemkundige Kring Haaltert
3-maandelijks ledenblad
38e jaargang 2018 - nr. 4

Redactie:

Diepeweg 15, 9450 Haaltert
Voorzitter - Secretariaat
Willy De Loose
0472/809 912

Medewerkers:

Denderhoutem:

Luc Pots
Hans Sonck

Haaltert:

Wim Allaer
Toon Bockstaele
Jan Paul De Graeve
Rik De Schepper
Raf Hendrickx
John Scheerlinck
Marc Stalpaert
Christophe Provost
Staf Versavel

Heldergergem:

William Minnaert
Tony De Rijck - taalcorrector

Kerksken:

Joris De Kegel

Documentatiecentrum:

Warandegebouw
Sint-Goriksplein 17 - 9450 Haaltert
Elke donderdag en eerste zondag
van de maand van 10 tot 12 uur
uitgezonderd juli en augustus en feestdagen

Ruiladres:

Diepeweg 15, 9450 Haaltert

Lidmaatschap: € 12

Steunend lid: € 18 - Ereid: € 25

Rek.nr. BE40 4395 0830 6163

Heemkundige Kring Haaltert

E-mail: info@hkhaaltert.be

Website: www.hkhaaltert.be

Heemkundige Kring Haaltert

Elke auteur is verantwoordelijk voor zijn/haar teksten.
Teksten mogen overgenomen worden mits bronvermelding.
HK Haaltert is lid van 'Heemkunde Oost-Vlaanderen'.

*Met de steun van de provincie Oost-Vlaanderen
en van de gemeente Haaltert.*

Redactioneel

De lente komt eraan en ook het eerste nummer van jaargang 39 van ons tijdschrift.

Het doet deugd zo veel positieve reacties te mogen ontvangen i.v.m. het blad.

Wij leggen de lat hoog qua presentatie en inhoud. Wij verhullen het niet om met een beperkte groep van medewerkers, na bijna 1000 bijdragen, nog steeds items te vinden die onze lezers kunnen boeien.

Daarom lanceren wij een oproep naar onze leden toe. Heb je interessante foto's/documenten waarrond een verhaal kan geweven worden, geef een seintje. Het hoeven niet altijd 17e of 18e eeuwse onderwerpen te zijn, soms volstaan enkele decennia om een gebeurtenis voor het voetlicht te brengen. Even kijken in de oude schoendoos?

Documentatiecentrum

Wij danken:

Fam. Ida Van Impe, Haaltert: foto's, rouwbrieven en bidprentjes
Nera Redant, Denderhoutem: archiefstukken van Mevr. Irene Redant

Door het overlijden van onze medewerker voor Heldergergem, Roger De Troyer, is er een leegte ontstaan qua bijdragen over deze deelgemeente.

Wie voelt zich geroepen als occasionele medewerker sporadisch een bijdrage te leveren voor het tijdschrift?

*Neem contact via
heemkundigekringhaaltert@gmail.com of
willydeloose@skynet.be of gsm 0472 80 99 12.*

Wil je regelmatig op de hoogte gehouden worden van heemkundige wetenswaardigheden en activiteiten, speel je e-mailadres door.

*Ons nieuw adres:
heemkundigekringhaaltert@gmail.com*

Wie heeft interesse voor ingebonden jaargangen van ons tijdschrift? Ze zijn gratis af te halen in het documentatiecentrum, Sint-Goriksplein 17A (elke donderdagvoormiddag).

Het uitgaansleven in den Boekent in de jaren 60

Deel 1: Gommen isj bè Meine

Het kan voor de lezer die in een ander milieu grootgebracht werd, bizar, ja zelfs dom overkomen dat de arbeider uit de jaren 50 en 60, die 45 tot 48 uren per week werkte, op zijn vrije zondag zijn ontspanning zocht in iets banaal als een café of “staminee” (van het Franse “estaminet”) zoals de populaire volksherbergen toen genoemd werden.

Wie, zoals ik, met eigen ogen gezien heeft hoe moe en afgepeigerd de bouwvakkers soms thuiskwamen, kan zich maar al te best voorstellen dat de gewone man geen boodschap had aan (dure) theater- of operavoorstellingen, culturele voordrachten of opvoedende conferenties. Als het lichaam afgepeigerd is, weigert de geest heel vaak ook dienst, dus zocht men een goedkope manier om, onder gelijkgezinden, in het weekend eens goed stoom af te laten.

Onze vaste pleisterplaats was het café van Germaine (Meine) Gosseye en haar man Omer (Merken) Van Vaerenbergh. Het café was overal gekend als “Bij konentjen zijn Meine”, naar de bijnaam van de vader van Meine, Benoît Gosseye, overal gekend als “Konentjen” (= konijntje).

Ik kan mij het café en zijn interieur zo nog voor de geest halen. Als je de deur in het midden van de gevel openduwde, viel je oog onmiddellijk op de antieke houten toog, met daarachter de rekken met glazen. Links op de toog stond de attractiepool voor alle kinderen, namelijk de ronde zilvermetalen “sjikkenbak” met de veelkleurige ronde kauwgomballen duidelijk zichtbaar door het glas bovenaan.

Langs de zijmuren waren bruine, harde zitbanken aan de muur vastgemaakt en links en rechts 3 tafeltjes met vier stoelen, speciaal gemaakt voor de kaarters, want onderaan de tafels waren uitsparingen

foto met Nederlandse vluchtelingen die tijdens WO II bij de familie Van Vaerenbergh verbleven in de jaren '50 op bezoek kwamen. (verz.: Odette Van Vaerenbergh).

v.l.n.r.: Dina De Bruyn (Ned.), Omer Van Vaerenbergh, caféhouder, Meine (Germaine Gosseye), Marina Van Vaerenbergh, Ned. vluchteling, Toon De Bruyn (Ned).

gemaakt om een glas te plaatsen zodat de kaarters de handen vrij hadden. Tegen de linkermuur stond ook “den bak” voor het bakschieten, net naast de buis van de ronde kolomkachel die voor de nodige verwarming moest zorgen en onder de “spaarkas” met haar talrijke gleufjes. In het midden troonde de tapbiljart en links achteraan richting WC (“Cour” stond er boven de deur) stond de Juke Box, terwijl er aan de rechterkant van de toog een tweede deur was waarboven het opschrift “Privé” alles duidelijk maakte. En dan was er nog de cafévloer, een “gespikkelde” witzwarte vloer, bestaande uit kleine mozaïeksteentjes.

Zoals u aan het interieur kan merken, was alles hier aanwezig om zowel de amateur van cafésporten als de tooghanger en de dansliefhebber zijn gading te geven.

Allereerst was het café dus een pleisterplaats voor kaarters, biljarters, bakschieters en vogelpikkers. Als er gekaart werd, ging het sporadisch om “bieden” of “wiezen” (wat echter meer thuis gespeeld werd voor kwartjes of halve frankskes), maar het meest populaire kaartspel in gans het Aalsterse was het belotten dat steeds met het nodige lawaai gepaard ging.

Veel kalmer ging het er uiteraard aan toe bij de andere cafésporten bakschieten, vogelpik en biljarten. Bij het bakschieten was één van de grote cracks - ondanks zijn hoge leeftijd - het oud “Konentjen” en het gebeurde nog regelmatig dat hij “den bak afschoot” (= de zes stuivers alle in het gaatje schieten) en een sigaar kreeg als beloning. Van de biljarttafel onthoud ik dat zij nooit volledig waterpas heeft gestaan en dat je als speler daar dan ook rekening moest mee houden zeker als je “op den band” speelde.

Op een dag kwam er in de hoek rechts ook een minder onschuldig cafésport te staan, namelijk het allereerste model van de “Miss America” gemaakt door “Sjipper”, Willy Michiels. Dat die trekbiljart nog niet het gesofistikeerde toestel was van vandaag, bewijst overvloedig volgende anekdote. Het “biljarken” werd geplaatst in volle periode van vorstverlet en mijn vader en “Konentjen zijne Zjang” hadden al vlug een truuk gevonden om het geluk wat te helpen. Hoe ze het gedaan hadden hebben ze nooit aan iemand verteld, maar ik meen me te herinneren dat een stukje ijzerdraad hier een fundamentele rol in speelde. In elk geval hadden ze op het einde van de dag aan het bakje de ronde som van 500 frank ont-

futseld, wat in die tijd toch wel een aanzienlijk bedrag was. Maar hun “geluk” was van korte duur, want de dag daarop had “Sjipper” hun truuk al door en was het gedaan met de grote winsten.

Wanneer het bij Meine op zondagavond altijd krioelde van het volk, wanneer het café “the place to be” was voor amusement in de ganse omgeving, dan was dat in de eerste plaats te danken aan de figuur van “moeder Meine”. Ik mag wel zeggen dat zij één van de sluwste cafébazinnen geweest is die ik ooit gekend heb en haar devies was dat in haar café alles kon en mocht als er maar geld in de lade kwam.

Betrof het hier een bewuste gezinsplanning of had het toeval Meine een handje toegestoken, wie zal het zeggen, maar de samenstelling van het gezin zag er zo uit dat naast de zoon Frans er drie dochters waren, Odette, Godelieve en Marina, die dusdanig in leeftijd verschilden dat, wanneer de ene trouwde, de volgende haar plaats achter de toog kon innemen om het jonge volkje te lokken. Laat mij er onmiddellijk aan toevoegen dat men zich bij dit lokken niets meer moet voorstellen dan wat vriendelijk zijn en een dansje plaatsen, want de 3 dochters waren en zijn nog steeds dames van onbesproken reputatie. Maar toch was het zo dat jonge mensen liefst op café gingen waar er een pronte jonge dochter achter de toog stond.

En aan jonge mensen was er in die tijd in den Boekent geen gebrek. Blijkbaar was niemand van de jonge garde erg haastig om te trouwen en de “jonkmannen van den Boekent” waren dan ook een legendarisch begrip. Want geef toe, voor wie ze gekend heeft het waren toch wel cracks. Ziehier de voornaamsten van de bende: Pizillens Meken, 't Manneken (Boerken zijne Frans), Paul en Maurisken Bellens, de twee trippen (Bernattens Staaf en Bernattens Johnny), Zjiloot, de drie van Buggenhout (Beng, Longsken en Mieleken), Paul van Lienens Tirken (ook wel Lep genoemd), en dan vergeet ik er nog een paar. Gans die bende kwam elke zondagavond het café onveilig maken, sommigen te voet, anderen met de fiets, op hun kleine brommertjes of met de Vespa en een enkeling als Maurisken Bellens met zijn Volkswagen Kever, waarin ooit... 14 personen zaten. Op zondagavond werd er dan ook gedanst (we waren in volle periode van de Rock and Roll en van de hoelahoep), gezongen, gedronken en gefeest dat het geen naam had. De jeugd (en dan vooral zij die nog geen 18 waren) voelde er zich thuis, want de achterplaats bij Meine

was een prima schuilplaats bij een eventuele politiecontrole op cafébezoek onder de 18 jaar.

Zo had de patron van “café de Poesj” op een bepaalde dag het idee gehad om met een echte dancing te starten in den Boekent. Het werd “Dancing Pigalle”, maar mede door de vele politiecontroles heeft de zaak niet lang succes gekend. De vaste klanten van Meine werden echter nooit gesnapt, want – wonder boven wonder, of zat Meine er voor iets tussen? – bij elke controle zaten zij veilig in de achterkamer bij Meine en... verteerden daar hun geld.

Wanneer het café zo’n succes had, dan was dat ook mede te danken aan de initiatieven die Meine zelf nam, niet alleen voor de jeugd maar ook voor haar andere klanten.

Bij de intrede van de TV was zij er als eerste bij om een toestel aan te schaffen, op de dagen dat “Schipper naast Mathilde” uitgezonden werd, zat het café eivol. Bovendien kreeg je bij Meine op de eerste werkdag “anne monjdag”, of met andere woorden, wie op maandag op café kwam, kreeg zijn eerste pint gratis.

Maar hét evenement was elk jaar de oudejaaravondviering die Meine voor haar klanten organiseerde. Men moest bij voorbaat inschrijven en op de avond zelf serveerde men bij Meine, tegen een kleine vergoeding, “pellepatatten met kipkap en gestemden eierink”. Ik zie ons daar nog zitten aan de houten schragen, soms met meer dan 60. Die avond was er geen plaats voor de biljart of de kaarttafels. Alleen de Juke Box bleef op zijn plaats. Er werd een goeie pint gedronken, men verkleedde zich, er werden moppen getapt en... iedereen in den Boekent voelde zich één met zijn burens. Er was geen sprake van arm of rijk, neen, we waren van den Boekent en we amuseerden ons op onze manier. Het is trouwens op één van die oudejaaravondvieringen dat ik voor het eerst in mijn leven dronken was. Samen met Darry, de zoon van Odette van Meine, had ik mij onder de toog geïnstalleerd en we hadden er niet beter op gevonden dan alle “klutskens” uit de bierflesjes te drinken, in zoverre dat ik ’s anderendaags vertelde: “E nem ik spronk van de bank en ik lag dor”

Als ik nu de menu’s van de sjieke restaurants voor oudejaar bekijk, glimlach ik eens meewarig en stel ik mij de vraag wie er nu het meest plezier zou beleven aan de laatste dag van het jaar, zij die

vele euro’s neertellen voor een degustatiemenu of de gewone man uit den Boekent uit de jaren zestig, die zich tegoed deed aan kipkap en pellepatatten...

En als het al eens stil was in het café, zorgde Meine zelf voor ambiance. Soms deed ze daarbij een beroep op de nieuwste technieken, zoals die keer toen “Bokkenfong” uit Landlede, “Tirken Stok”, “Naren” en nog een paar andere oudere toogfilosofen onder elkaar aan het palaveren waren over de dingen des levens en Meine stiekem het ganse gesprek opnam op een bandopnemer. Bij een korte adempauze in de cafédiscussie zette Meine de bandopnemer aan en “Tirken Stok” met zijn fijn stemmetje kon niets anders uitbrengen dan: “E nem godomme, doie meesj kennekik pesjies”.

Maar de grote assistente van Meine om ambiance te maken was haar beste vriendin, “Mena” van op de Steenweg, de verkoopster van likeuren en moeder van Franske Mertens. Mena die graatmager was (“39 kilo me kindj en toesj ook nog men kabas vil geldj in men annen”) was altijd van de partij als er plezier moest gemaakt worden en samen konden die twee zich eindeloos verkleeden en het ganse café aan het lachen brengen.

“Moeder Meine”, je was een onlosmakelijk deel van mijn jeugd: ik zal je nooit vergeten.

Marcel Baetens (vervolgt)

Heldergem-Sluiten der herbergen

Als wij De Potter en Broeckaert mogen geloven wat zij schrijven in hun 'Geschiedenis der gemeenten' was 'Heldergem een weinig beduidend, ouderwetsch dorp, ware 't niet dat de kerk en, daar rechtover, de kloosterschool, met nog eenige andere gebouwen nieuw zijn. Men kan goed zien dat de beschaving der XIX e eeuw weinig of niet tot hier is doorgedrongen, men vindt er daarentegen een groot getal herbergen' (1).

Op het einde van de 18^e eeuw waren er een zestal herbergen (2): De Herderkens en *De Groene Ruyter* (langs de steenweg Aalst-Geraardsbergen). *Den Meyboom* aan de kerk en drie waarvan ligging onbekend, n.l.: *Den Keyser*, *De Croone* en *Het Sluysken*.

Het getal steeg gestadig zodat wij einde 19e eeuw ruim 60 drankhuizen telden (3). Merkwaardig, geen enkele van de historische benamingen vinden wij terug in de latere naamgeving. Wel zijn een aantal namen heel typisch en roepen bij de oudere garde waarschijnlijk nostalgische indrukken op.

Enkele markante namen: *In den ouden kopboom*, *In den groenen boomgaard*, *In den gouden koterbaak* (bij Pitterken), *Bij Bazje*, *Bij Tisten vergif*, *In 't oud*

kelderken, *In de lustigen hoek*, *Bij den dikken*, *In 't boldershof*, *Bij Torken schoen*, *Bij Line Mazzy*, *In den ouden carré*, *In de swing* en zovele andere.

Waren er regelmatig uitspattingen, vechtpartijen, enz., wie zal het zeggen. Een feit is dat er een Provinciaal Reglement (4) kwam, gericht aan 'alle gemeenten ten platte lande' om orde op zaken te stellen. Zo ook in Heldergem. Het reglement werd kenbaar gemaakt door 'den Assessor, J-B De Swaef.

Alle herbergen en huizen waar drank verkocht werd dienden gesloten te worden in de maanden november tot en met maart, om 21 uur en in de zomermaanden om 22 uur. De maatregel was niet van toepassing voor 'inwoonende personen, aldaer logerende personen of doorreizende personen die ten minste twee uren van hunne woonplaats verwijderd zijn'.

Voor overtreders waren de boetes niet mals, een geldsom van 1 tot 5 gulden en bij onvermogen een dag in de cel. De herbergier kon een boete krijgen van 2 tot 7 gulden en een celstraf van drie dagen. Bij herhaling liep de boete op tot 20 gulden en de gevangenisstraf tot 7 dagen.

In artikel 6 lezen wij: 'In de gemeenten waar eene klok is zal men gedurende een half kwartier uren laten luiden, en het luiden zal ophouden juist op het sluitingsuur der herbergen'. En dan een goede raad voor de weerbarstigen: 'Het beweeren dat men het luiden der klok niet gehoord heeft, zal door de overheid niet als reden van versoening kunnen aangenomen worden'.

Wellicht is met deze maatregel de avondrust teruggekeerd in het landelijke Heldergem.

(Uit het archief van Roger De Troyer, HK)

1- De Potter F. en Broeckaert J., *Geschiedenis van de gemeenten der provincie Oost-Vlaanderen, deel V*, Gent 1895

2- Kerckaert N., *Oude Oost-Vlaamse herbergnamen*, Fed. Voor Toerisme, 1976

3- De Troyer R., *Tijdschrift HK Haaltert*, nr.3 en 4, 1983

4- Archief HK-RdT, *Provinciaal reglement van politie*, 7 juli 1828

Zorginstellingen te Haaltert, ca. 1930

In de jaren dertig werd er op initiatief van de Socialistische beweging een 'Plaatselijke instelling van geneeskundige raadpleging voor zuigelingen' opgericht, gesitueerd in de Stationsstraat. Tal van hoogwaardigheidsbekleders waren aanwezig op de

plechtige opening, begin februari 1938. Volgens de socialistische krant 'Recht en Vrijheid' was het 'Een gebeurtenis van belang in deze vroegere verstokene gemeente'. Dit werk was in handen van de katholieke burgemeester en van de pastoor. De

mensen wisten niet eens dat dit een werk van de Staat was. Deze instelling verandert het 'arme Vlaanderen in een socialer, schoner en beter Vlaanderen'(1).

In 1917 kwam er ook een 'Kostelooze Geneeskundige bijstand' voor aanstaande moeders. Door het Nationaal Hulp- en Voedingskomiteit, gewest Aalst-Ninove werd deze dienst opgericht om 'de bevalling te verzekeren der personen, welke van den genees- en artseneeskundigen dienst genieten, door ons werk toegestaan aan de behoeftige huisgezinnen'. In een pamflet werden de belangstellenden geïnformeerd welke vroedvrouwen ingeschakeld werden in het Aalsterse. In onze regio waren er twee dames actief.

Mathilde Goossens, Eekent Haaltert (°16-06-1885). Zij was gehuwd met Benedictus Emildus De Winne en als 'Braars Matilleken' zeer gekend in het dorp. Na haar huwelijk woonde zij in een winkel in de Stationsstraat (tegenover de toenmalige Gendarmerie) met haar man (Braars Mil) die horlogemaker was.

Moeders uit de regio kwamen met hun jonge dochters om gaatjes in hun oren te maken

NATIONAAL HULP- EN VOEDINGSKOMITEIT
Gewest Aalst-Herzele

KOSTELOOZE
GENEESKUNDIGE BIJSTAND

ZEER BELANGRIJK BERICHT

Het Gewestelijk Hulp- en Voedingskomiteit heeft besloten, te rekenen van 1 Februari kosteloos de bevalling te verzekeren der personen, welke van den genees- en artseneeskundigen dienst genieten, door ons werk toegestaan aan de behoeftige huisgezinnen.

In voorkomend geval zullen de belanghebbenden zich terstand moeten laten inschrijven en in het toekomstige drie maanden voorop, bij een vroedvrouw, door den geneeskundigen dienst van het Gewestelijk Komiteit aangewezen.

Bij de inschrijving zullen de belanghebbenden moeten voorzien zijn van een trouwboekje, hunne gezondheidskaart (zwart boekje) en van de geneeskundige kaart, door ons werk afgeleverd.

Zielder de namen der Vroedvrouwen, welke nuward hebben den dienst der bevallingen te verzekeren; de kans ervan is vrij:

Matthieu, echtgenoot Nichels, Mannstraat, Aalst
De Waere Augusta, Albert Licnartstraat, Aalst
Raes Maria, Bambrugge
De Cooman Melanie, Dorpstraat, Erpe
Goossens Mathilde, Eekent, Haaltert
Van Durme Valeria, echtgenoot Van Meckebeek Jozef, Statiestraat, Herzele
De Neve Delphine, Kerkxken
Van Canter Marie, Nieuwstraat, Meire
Matthys Emelda, Vijverstraat, Meire
Dubois Louisa, wijk Parijs, Meldert.
Limpens Leonie, Grooten Steenweg, Oordegem
De Coek Elisa, Krapewijk, St Lievens-Hauthem.
Van de Keere Sylvie, Bussegem, Vierzele

De Vroedvrouwen hebben een lijst der Geneesheeren door het Gewestelijk Komiteit aangewezen, welke instellingen hunne hulp te verleen van de vroedvrouwen, in geval van noodige verlossing.

Na de inschrijving van een afweziggeboorte in de bevolkingsregister, zullen de ouders van dezen zich bij het Plaatselijk Komiteit moeten aanmelden, voorzien van hun trouwboekje, hunne geneeskundige kaart en een verklaring door de vroedvrouw afgeleverd.

N. B. De Gemeenten waar geene Vroedvrouwen woonachtig zijn kunnen bediend worden door de Vroedvrouwen de naburige Gemeente bewoonende of door den Geneesheer der gemeente.

HET GEWESTELIJK KOMITEIT.

voor de oorbellen (bij Mathilleken deed dit geen pijn!).

Delphine De Neve was geboren in Kerksken in 1845 en huwde in 1886 met Florent Philips, handelaar, geboren in Beveren. Zij vestigden zich in de Driehoek te Kerksken. De moeder van Delphine, Colette Roelandt, was eveneens vroedvrouw.

Het was vooral in de oorlogsperiode 1914-18 dat de hulpcomités zeer actief waren, zowel in de gezondheidszorg als in de voedingssector(2).

Willy De Loose

1- De Loose W., *Bijdrage tot de politieke en sociale geschiedenis Haaltert 1830-1976*, blz. 106

2- Meer over hulpacties in WO I in HK, jg. 2014, nr. 3 en jg. 2015, nr. 4 3

Dank aan Frieda Leemans en Jan Paul De Graeve

Rechtspraken van het prinselijk leenhof 'de Schyvinck' te Haaltert (III)

In deze bijdrage het derde deel van de genoteerde processen door pastoor Jozef De Brouwer (1).

messengevecht

Onderzoek nopens een messengevecht op 24 juni 1630 op het erf van Jan van der Straeten tussen Daneel v.d.S. en N. Lauwereys, die zo erg werd gestoken dat hij dood bloedde.

De broer van Daneel riep toen zij aan het worstelen waren: 'laet se vechten en comt daer niemant aen'.

doodslag

Jan De Vuyst, schaper bij Jaak De Meier te Denderhoutem was op 13 september 1631 samen met enkele kompanen in de herberg van waard Armand De Donckere op den *'Dries ter Waarden'*. Rond middernacht vertrok het gezelschap naar de woning van Muyn ten Van Yper om 'aldaer appelen te gaan stelen' wat Symon van Yper wou beletten. Wanneer hij uit zijn *'byganck'* kwam, werd hij door één van de kompanen Jan v.d. Braken *'met eenen klaustock'* neergeslagen, met de dood als gevolg.

Jan De Vuyst werd veroordeeld tot een boete van 30 pond groot, verhoogd met proces- en gevangenis-kosten.

verbeurdverklaring

De voortvluchtige Pieter Meganck, die zijn broer dood sloeg, werd veroordeeld tot de verbeurdverklaring van al zijn goed. Het advies van Aalst luidde dat de schuldige uit het Land van Aalst en het Graafschap Vlaanderen diende verbannen.

overspel

Onderzoek voor de Schepenbank van de Schijvinck nopens het overspel van Adriaen Schoupe, gehuwd en wonend in Aaigem met zijn *'dienstmaerte'* Elisabeth v.d. B. die hem een zoon schonk.

Hij belandde in de gevangenis en werd veroordeeld tot een boete van 66 gulden, 6 gulden voor de kerk van Aaigem, een bedevaart naar Halle met biecht en communie én de proces- en gevangenis-kosten

voortvluchtige

Antoon De Deckere, voortvluchtige, bracht op 14 december 1632 in de vooravond in Aaigem *'met een viertant grieffel'* Heyndrik De Meerleer vier wonden toe, met de dood tot gevolg. Het hof besliste dat zijn goederen verbeurd verklaard werden en een verbanning werd uitgesproken.

bedreigingen

Onderzoek voor de Schijvinck tegen de knecht van wed. Roelants, wegens het uiten van bedreigingen op 28 september 1633 tegen Romeyn L., griffier van de baronie van Liedekerke, die haar uit haar huis zette.

De knecht kwam op het hof van de weduwe waar hij de knaap van L. aantrof, vroeg naar de meester en zegde: *'waer uwen meester hier soo wel als ghij, ick saude hem eenen kogel door sijn lijf jaghen, hij saude vromele voor sijnen boesem moeten strijden, hij en saude desen dagh niet thuys commen'*. Hij vertrok maar keerde later terug met de weduwe en uitte opnieuw bedreigingen. Getuigen: hoppeplukkers die er werkzaam waren, wetende evenwel niet of hij een geweer bij had.

vechtpartij

Onderzoek nopens een vechtpartij op 28 februari 1636 om 10 uren 's avonds op het hof van de herberg van Joos Dhoolage, als gevolg van een *'kijvinghe'* tussen enkele klanten. Er werd geslagen met *'stocken en roeren'* waarbij Corneel de Neve door A. Schutijser werd neergeslagen.

Pastoor De Brouwer voegt er nog aan toe: Deze onderzoeken, handelend over betwistingen over eigendommen, erfenismoeilijkheden en nalatigheden, behandeling van doodslag, verwijtingen, vechtpartijen, overspel, sodomie, beschadigingen en verzet tegen de openbare macht hangen een beeld op van de ruwheid en zeden in die periode. De uitspraak geschiedde in naam van de hoogbaljuw.

1- Zie ook HK, jg 2018, nrs. 2 en 3

Guido Karels... pionier in de muziek

Het gebouw op de Hoogstraat, het huis van mijn grootouders huisschilder Domien, Jozef Van Gyseghem en Philomena Paelinck, waar decennia geleden 'Van Gyseghem Estaminet' op prijkte, werd eerst omgevormd tot verfwinkel en later tot muzikwinkel 'De Troubadour'. Hun zoon, Karel, mijn pa, werd er geboren op 19 november 1920.

Mijn vader, die door het leven ging als Guido Karels, was niet voorbestemd om zijn vader als huisschilder op te volgen. Hij was muzikant in hart en nieren. Hij was één van de eersten van zijn generatie uit deze streek die conservatorium volgde (toen nog in het Frans) en geen echte 'stiel' leerde wat toen niet evident was.

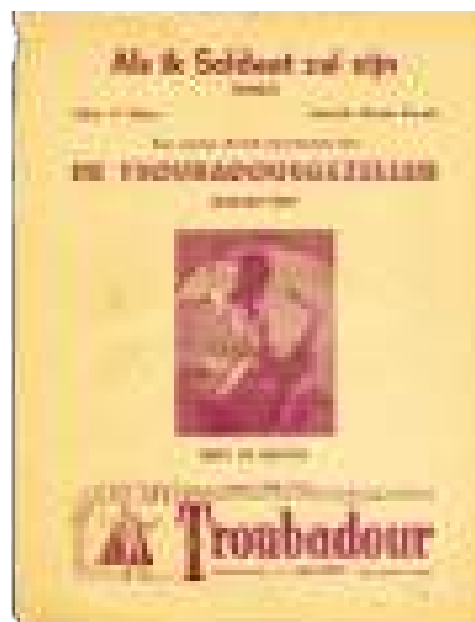
Hij gaf een aantal jaren muzikles in het College te Denderleeuw en in de 'Huishoudschool' in Haaltert. Ook gaf hij privéles aan huis, maar toen de aanvragen voor dergelijk onderricht bleven stij-

gen, was het eenvoudiger de lessen aan huis te geven.

Mijn pa begreep als geen ander wat vele jonge mensen op gebied van muziek wilden: geen saaie notenleer en pas later een instrument kiezen, maar onmiddellijk, zelfs na de eerste les al zelf iets kunnen spelen. Zo hebben er hier enorm veel jonge mensen gitaar leren spelen die dan later zelf groepjes hebben opgericht. Ook mijn moeder was actief in de muziekwereld, zij gaf pianoles. Regelmatig repeteerden orkestjes hier onder het goedkeurend oog van vader. Om op deze manier muziek te kunnen aanleren begonnen zij les te geven met een toen heel vernieuwende Amerikaanse methode die door de kandidaat muzikanten erg gesmaakt werd. De eigentijdse songs werden vrij vlug gespeeld en begeleid, dat was natuurlijk super en gaf veel moed om verder te doen. De directe resultaten waren hoorbaar!

vooraan: Gustaaf Vonck, Cyrille Troch en Karel Van Gyseghem
achteraan: Julien Schouppe, Agnes Beeckman (echtgenote Karel), Michel De Cock en Cyrille Goossens.

Naast zijn lesgeven was hij eveneens de stimulerende kracht als muziekmeester-dirigent van de Haaltertse fanfare 'De jonge kunstminnaars' en stichtte hij zijn cabaretgezelschap 'De Troubadourgezellen'.

De fanfare, gesticht in 1875, groeide onder zijn leiding gestaag na WO II. In de jaren 70 kwam er eveneens een Majorettenkorps. Beide gezelschappen gingen ter ziele in 1980.

Heel wat energie stak hij samen met mijn moeder in de ontplooiing van 'De Troubadourgezellen'. Dit ensemble, gaf honderden voorstellingen in het Vlaamse land tussen 1945 en 1955 en maakte

gebruik van de elektrische versterkte instrumenten, een nieuwigheid voor die periode.

Mijn pa was ook 'toondichter/componist' en heeft honderden liedjes bij Sabam laten optekenen onder zijn pseudoniem Guido Karels. Mijn ma schreef teksten voor een aantal van die liedjes. Zij hadden het geluk dat ze beiden dezelfde passie deelden en het was trouwens bij de Troubadourgezellen dat hun relatie ontstond.

Het was niet onlogisch dat mijn ouders na het opdoeken van hun cabaretgezelschap een muzikwinkel begonnen, lange tijd de enige in de streek. Ze waren ook bij de eerste rechtstreekse verdelers van o.a. Faylon amplificers, Wurlitzer orgels,

Hohner enz. Het was de ontmoetingsplek van vele jonge muzikanten en steeds een leuke bedoening.

zijn levenstaak vond om aan mensen muziekkennis en de liefde voor muziek bij te brengen.

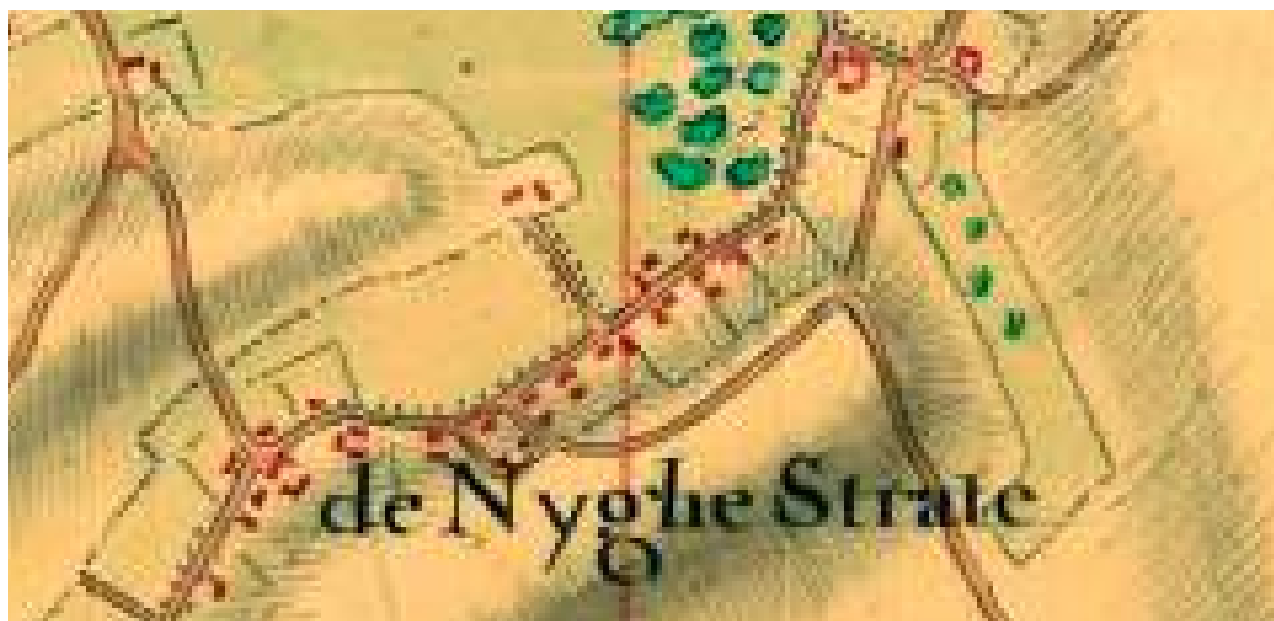
Bij mijn ouders is muziek altijd heel belangrijk geweest, ook later toen ze geen les meer gaven. Het heeft hen ook altijd heel jong van geest gehouden, ze waren immers altijd omringd met jonge mensen en hedendaagse muziek. De muziek waar ze van hielden was voor hun leeftijd heel modern en dat was voor ons (mijn zus en mij) heel tof.

Mijn gevoel zegt mij, en dat ervaar ik ook bij reacties van zijn vroegere leerlingen, dat hij daarin geslaagd is.

Maggy Van Gyseghem

Tijdens zijn laatste levensjaren was mijn vader, toen ikzelf opnieuw met muziek begon (o.a. met ons groepje Disc Cover), zeer opgetogen toen ik hem om raad vroeg in verband met bepaalde akkoorden of een of andere muziektheorie. Ik denk dat hij het

Het vergeten verleden van de 'Atomse' Eigenstraat

Aanleiding voor deze bijdrage is de unieke collectie foto's van de inhuldigingstoet van de "nieuwe", zij het de eerste betonbaan van de Eigenstraat in Denderhoutem die Etienne De Cock opdiepte.

Eerst en vooral zou het de *N(e)yghe(n)*-straat moeten zijn omdat dit de originele benaming is van de oudste wijk. De naam kan etymologisch verklaard worden als zijnde de straat "die naar beneden neigt" en dus "nederbuigt".

De straat was een eerder smalle kaduke 'kasseibaan' waarop het in de toen nog koude winters geen sinecure was om overeind te blijven. De aanleg van een macadambaan met één rijvak was dan ook een grote sprong voorwaarts die niet ongemerkt voorbij mocht gaan. Vandaar dan ook dat de buurt er alles aan deed om in 1953 (Paul Geeroms en ikzelf zaten toen in het eerste leerjaar bij Madam Jeanne De Winter) een passend inhuldigingsfeest te organiseren.

"Ten Neyghen" was een ietwat afgelegen op zichzelf aangewezen gehucht grenzend aan de gekende middeleeuwse grote hofsteden van Ter Blockingen (*langs de Wildebeek*), Hof Ten Broucke, het Hof Ter Heyden (*langs de Haaltertse Molenbeek*) en de Houtemcauter.

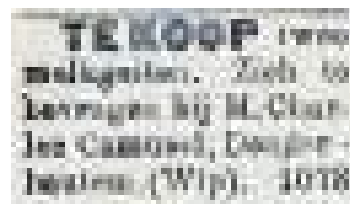
Bij het graven van een afwateringsgracht in een weide langs de Eigenstraat werd in augustus 1953 langs de Wildebeek, een halve meter onder de grond, een aarden potje ontdekt waarin 11 zilveren en 1 gouden muntstuk staken die alle gedateerd werden ca.1567-1571.

In 1567 begon de Tachtigjarige Oorlog in de Lage Landen tegen het Spaanse rijk en staan wij aan de vooravond van de *Spaanse furie* zo genoemd omwille van de plunderende muitende Spaanse soldaten die zich daarbij schandelijk misdroegen. In dat historisch kader is het dan ook begrijpelijk dat wie enige rijkdom bezat die dan ook verstopte voor muitende soldaten (*Aalst werd inderdaad enkele jaren later op 25 juli 1576 ingenomen en geplunderd*) en de nabijheid van de hoger genoemde hofsteden maakt het zeer waarschijnlijk dat de eigenaar daar moet worden gezocht.

Uit de cijfers van de volkstelling van Atom uit 1796 weten wij dat er 20 gezinnen (101 inwoners) woonden in de wijk - die oorspronkelijk begon aan de splitsing naar de vroegere houtzagerij Degendt (naar de Vondelen via Koekelberg) naar Hof Ter Blockinghen toe en dat in feite een eigen entiteit vormden die weinig uitstaans had met het Atoms centrum.

In "*de Wip*", in de buurt van het Hof Ter Blockinghen staat er het kasteel van "*Meniejer Sjaalen*" Karel Camusel (°Laken 10.12.1888) genoemd het "*Puitenkasteel*". Zijn verhaal mag in de geschiedenis van de Eigenstraat zeker niet ontbreken. Hoe de Brusselse avonturier uit de welstellende familie Camusel hier verzeilde kort voor de eerste wereldoorlog is een raadsel.

Wel weten wij dat hij enkele jaren alleen woonde in een houten huis in het moerassige bos dat hij volgens Edgard Huylebroek kocht van Jean-Louis Roelandt die er een hoeve had.

In De Volksstem van 25 juli 1911 lezen wij wel dat landmeter-drukker Firmin Scheerlinck er met moeite in slaagde om zijn helper te redden "*uit eenen breede gracht bij de uitpaling van eenen moerassigen bosch alhier in de Eigenstraat genaamd de Wip*".

Feit is dat hij een groot deel van het ca. 3ha groot perceel werd opgehoogd met grond die hij liet aanvoeren van de overzijde van de straat in steenkoolwagonnetjes die met mensenkracht werden voortgeduwd via een zelf aangelegd spoor. Het huis werd gebouwd met steen die in De Wip werd "geprest".

Op 20 juni 1914 trouwde hij in Erembodegem met de elf jaar oudere Clementine Roelan(d)t met wie hij drie kinderen had Gaspar, Roger en Denise. Deze laatste zette het bedrijf verder met haar man Denis Van Bever. Nu is het Puitenkasteel de ideale thuisbasis van "Tuinwerken Bert Beeckman".

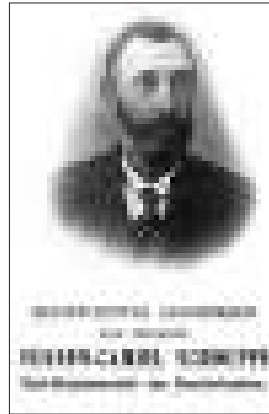

In 1803 wordt Ninovieter Franciscus Cornelius Fransman pastoor benoemd in Denderhoutem. Burgerlijk Denderhoutem heeft dan 2.632 inwoners en zijn parochie telt 2.400 gelovigen. Een niet onbelangrijk deel van de Eigenstraat behoorde toe aan de kerk van Iddergem dat drie kwartier stappen ver verwijderd lag. Hij beheerde ook de hulpkerk van Iddergem en hij schreef aan de deken van Ninove dat die "*niet kan niet opgeheven worden zonder een groot gevaar toe te brengen aan het welzijn van haar inwoners.*" Een deel van die deelparochie, nl. de Neygestraet, moest aan zijn parochie Denderhoutem toegevoegd worden. De pastoor bedoelde hiermee het verste deel van de huidige Eigenstraat, richting Welle. Eigenaardig is dat dit deel van Denderhoutem niet naar Welle maar wel naar Iddergem naar de kerk moest! Iddergem reikte met

een spie, "de Vlam" als burgerlijk grondgebied tot zeer dicht bij de Eigenstraat. Hoe was het dan met de verbindingswegen tussen de dorpen gesteld?

De meeste wegen waren nog niet geplaveid, zaten vol putten en bulten en verkeerden winter en zomer in de meest volslagen duisternis. Vooral bij dooi in de lente waren deze wegen zeer kwetsbaar en ieder jaar zagen de gemeentebesturen zich verplicht de "dooibarelen" in te stellen. Voertuigen mochten de openbare weg dan niet gebruiken voor de volledige dooi was ingetreden. Zelfs de boeren mochten niet buiten met paard en kar. Pastoor Fransman laat verstaan dat de woningen van de "Neygestraet" best officieel in zijn parochie kunnen opgenomen worden, maar het zal nog ruim 40 jaar duren vooraleer de bisschop de knoop doorhakt.

Nu wij het toch hebben over de pastoors, een woordje over Amadeus Schoupe, de grootoom van de inmiddels laatste bewoner van het erf van de familie Schoupe, de alombekende 92-jarige Kamiel. Amadeus moet iets apart, iets fascinerend uitgestraald hebben. Hij werd geboren op 11 oktober 1852 en was het achtste kind dat de ooievaar het jonge gezin van Charles Schoupe (van Aaigem afkomstig) en Angelina Roelandt kwam vergroten. Vijf jaar later zou in dit gezin het laatste kindje ter wereld komen, Camille die later het erf zou overnemen en burgemeester worden van Denderhoutem.

Pastoor Schoupe liet het "Kapellenhuis" bouwen in de Eigenstraat om er passanten en reizigers die slaapgelegenheden zochten te laten overnachten.

Het Kapellenhuis bestond eigenlijk uit drie delen: centraal, in het midden een kapel ter ere van het H. Kruis en links en rechts er tegenaan leunend telkens een klein huisje.

Diezelfde pastoor Schoupe heeft een stuk grond geschonken aan de Kerkfabriek van Denderhoutem onder de voorwaarde dat er eeuwigdurend op de maandag van Kermis Eigenstraat een eucharistie viering zou opgedragen worden voor de overledenen van den Eigenstraat. Hij is trouwens ook de maker van "Het Lied van den Eigenstraat".

Kamiel, kletsmaajor en kleinzoon van de burgemeester maar manusje van alles, behalve verzekeringsmakelaar, ook sportfotograaf zijn foto's "hingen uit in een kasken achter de vitrien van café-coiffeur Dooren voor de kerk), erfde het kapellenhuis en verkocht het aan voetballer Jan Ruiter die het direct doorverkocht aan Magda Van Rossen, die het verbouwde tot haar kine-praktijk.

Dat Kamiel filosofische gaven bezit moge blijken uit de anekdote dat, toen zijn moeder hem vroeg: "Kamiel, èje ge dan noeët goesting om te werken?" hij stoïcijns antwoordde : "Jaja, moeder, regelmoatig, mor as dad opkomt zettek me efkes en ten got dad over...".

Hij zal het van geen vreemden hebben zeker want zijn vader Aimé "de secretoëris" was ook een gekende Atomse volksfiguur die er ook "ene mocht". Eens gepensioneerd was hij kind aan huis bij Gomaar op de Plesj en in de zaal "Hand in Hand" op de Kat. Het gebeurde meermaals dat hij, na een uitgelopen bezoek, wanneer Gist, den bierman (Souffriau) Safir-bier was komen leveren, zijn "brommerken" liet staan en te voet naar huis trok en mijn jongste schoonbroer het vehikel dan maar naar huis mocht rijden.

Aan volkse figuren ontbrak het geenszins in de straat. Zo was er Petrus Muylaert die zelf tombola's organiseerde met als prijs een "sozje" (= deken). Hij ging daarmee de huizen rond en ook in cafés ging hij die verkopen. Een origineel idee om je kost te verdienen!

Tegenover het Kapellenhuis hield "Tonne Suzanne" café waar het schijnbaar iedere dag kermis was! Het werd afgebroken omdat het pal in de weg stond toen de baan werd rechtgetrokken.

En of er plezier werd gemaakt in den Eigenstraat en niet alleen met Kermis-Patat! Er werd gekeatst, gebold en gekeart!

En ter informatie: Edgard Sorgeloos, alias "de Labie", heeft er zijn eerste koers gewonnen en zo werden de Labiekes-vrienden geboren met stamcafé bij Charles Van Impe of Sjaalen den Bakker, nu de Rembrandt.

En van bakkers gesproken: in de Eigenstraat waren er niet minder dan drie bakkers. Naast Sjaalen den bakker (later opgevolgd door zijn zoon Jozef) was er nog Jan Baptist De Pril alias Tuiters Tist (de bijnaam komt van de weversfamilie uit de Lebeke die garen op tuiten twijnde) opgevolgd door zijn schoonzoon Albert De Winter en Cyriel Verleysen, vader van Maria Verleysen en van Frans Verleysen. Cyriel overleed onverwachts en Victor Uyttersprot, de man van Maria, zette de bakkerij in de Eigenstraat verder. Zoon Frans was bakker op den Dries, maar dat is dan weer een ander verhaal...

Toen bracht de bakker zijn brood nog van klant tot klant met paard en kar (zoals op de foto hiernaast uit het archief van Bert Van Schandevijl van deze nog niet geïdentificeerde maar wel Atomse bakker.) Pas later gebeurde de broodronde met de auto. Vers heerlijk boerenbrood in een houtoven op stenen gebakken, pure verwennerij wat wij nu echt artisanaal brood noemen. En als klant kon je kiezen tussen "een goed of een licht gebakken" en met kermis was er "melk- en rozijnenbrood" (in tegenstelling tot de krentenbroden uit de industriële bakkerij kon je de krenten niet tellen!) en "mastellen", het traditioneel Vlaams rond gebakje waaraan kaneel was toegevoegd met in het midden een kuiltje, op bestelling om smeerbare Atomse vlaai te maken.

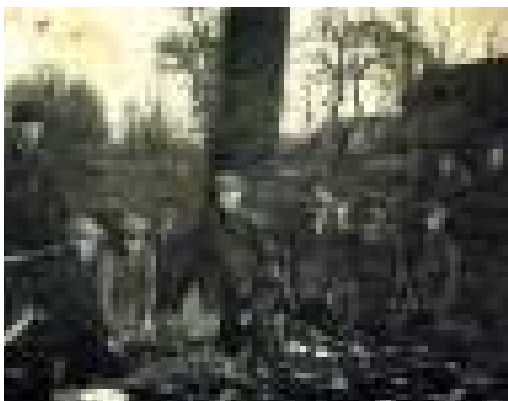

Naast plezier maken waren de mensen van de Eigenstraat ook heel godsdienstig: de H. Kruiskapel in het Kapellenhuis was niet de enige wijkkapel. Ongeveer rechtover de straat naar Koekelberg staat een kapel met boven de deur een steen met de inscriptie "Het H. Hart en O.L.-Vrouw van Lourdes ter ere-vanwege M.S. Coppens - 1924" die hoorde bij de hoeve van Boer Coppens. Gustaaf Cosijns (ex Pollare) en Julia De Vidts (ex Schendelbeke) erfden de hoeve en bij de bouw van het nieuwe woonhuis werd de kapel verplaatst naast de hoeve omdat ze schijnbaar te midden van de oprit stond. Hun zonen zetten de boerenstiel niet verder. De hoeve werd prachtig gerenoveerd maar de kapel staat er momenteel wel erg verwaarloosd bij.

Het was ooit anders gesteld met de godsvrucht in de straat. Romain en Victor "Costers" waren eigenaar van zowel de boerderij (waar nu het huis van R. De Blander staat) als van de grond er tegenover waarop een bron ontsprong. Patrick Borremans, zoon van de 90-jarige Marguerite die nog altijd op de boerderij naast De Blander woont, herinnert zich nog goed dat die "Costers", wanneer de processie passeerde, met water uit die bron de straat schuurden "omdat het H. Sacrament passeerde". De bron, die zowel gezinnen als dieren van drinkwater voorzag, bestaat nog altijd maar de weide of beter de "boschmeers" waar ze ontsprong is aangehoogd. Blijkbaar komt het water nu boven ergens naast het huis van Dirk De Coen waar het zijn weg vindt naar de nabijgelegen Wildebeek.

Vroeger was de processie inderdaad een grote feestelijke gebeurtenis. Langs de processieweg werd, naargelang van de processie, het H. Hartbeeld of het beeld van O.L.-Vrouw, geflankeerd door 2 kandelaars en liefst nog met minstens een vaas met bloemen, achter het raam op een huisaltaar uitgesteld. Van daags te voren werden in de namiddag dahlia's, lupinen en gladiolen uit de eigen tuin gesneden waarvan de bloemblaadjes werden geplukt tot toch een emmertje kon worden gevuld. Bij gebrek aan bloemblaadjes werden er kleurrijke linten en zilverpapiertjes verknipt tot een soort kleurrijke confetti. De dag dat de processie (hiernaast een foto van het versierde H. Hartbeeld op het balkon van de Houtzagerij Aimé De Gendt) uitging werd 's morgens de vlag uit het raam gestoken en werden stoelen op het voetpad geplaatst

zodat er zittend op de stoet kon worden gewacht. Wanneer de processie in aantocht was werden de bloemblaadjes en papiertjes eventueel aangevuld met fijn wit zand snel op straat uitgestrooid "om onz'Heer eer te bewijzen", de stoelen gekeerd en eerbiedig de knieën aangenomen.

Over de Eigenstraat schrijven zonder de houtzagerij De Gendt, de familie en de mensen die er werkten te vermelden zou onverantwoord zijn. De Wellenaar Franciscus (°23.5.1866) trouwt in de zomer van 1887 in Atom met Victorine De Pelsmaeker en gaat er aan de slag in de zagerij Malfroy in de Ranierstraat in de Vondelen. In 1908 start hij, zoals blijkt uit een annonce in de *"De Volksstem"*, samen met zijn zoons zijn eigen bedrijf in de Eigenstraat. Franciscus ziet het groots en schakelt de mankracht van de boeren in om uit de kluiten gewassen bomen te rooien. Met hun dampende Brabantse trekpaarden trokken ze de aan kettingen bengelende boomstammen met enorme "oesjen" (mallejans - boomezels) naar de zagerij om er tot balken en planken verzaagd, gestapeld en gedroogd te worden tot ze gebruiksklaar waren voor *"bouwmeesters, schrijnwerkers en meubelmakers"*. Zijn zonen Gerard en vooral Aimé (zie foto met kroost voor "den oesj") zullen het bedrijf verder uitbouwen.

Onder een grote ijzeren boog, tussen heel grote wielen met ijzeren banden, hingen twee of drie lange stammen. Krom of recht zoals ze gegroeid waren, bengelden ze met grote ijzeren haken, aan de dikke kettingen. Een dikke balk, met de ijzeren brug verbonden, had van vóór een armdikke trekhaak. De koppen van de bomen sleepten, niettegenstaande de 2 kleine wieltjes onderaan de balk, vooraan op den grond en lieten een spoor van schors en houtvezels na. In een putje, en er waren er veel, slingerde het hele gevaarte links en rechts. De menner liep naast zijn beesten en maande hen aan tot rust. Bekende *"oesjemannen"* van Atom waren Omer Van Der Schueren uit "De Raap" op Terlinden en natuurlijk *"Pitjeloe"* alias Domien Goubert, de

vader van Emiel en Achiël. Domien werkte voor De Gendt en moest dus komende van beneden het dorp met zijn *"Oesj"* de kerkberg op. Het was telkens een spektakel waar veel volk bleef naar staan kijken. Op een dag lukte het echt niet, Domien kreeg de paarden maar niet vooruit. De pastoor stond tussen het volk te kijken en dus durfde Domien zijn gewone litanie van vloeken niet afsteken. Uiteindelijk is Domien aan de pastoor gaan vragen om weg te gaan zodat hij zijn gewone woordenschat kon gebruiken. En de paarden: ze deden hun werk...

De eerste zaagsnede, zijnde de buitenkant van elke boom, werd aangeboden als brandhout voor bakkers en burens zoals mijn *'petjen Lowie'* die elk jaar zo een vracht planken insloeg om ze in de schuur te kleinen tot stookhout.

Op 10 mei 1940 vielen de Duitsers België binnen en begon de Achiendaagse Veldtocht. De meeste Atomse jonge mannen waren al een jaar voordien in de maand augustus gemobiliseerd.

Op 19 mei stortte een Duits toestel van de *“Heeresaufklärungsgruppe 41-2.Staffel”* neer, rechtover de houtzagerij De Gendt. Mogelijks betrof het hier de *“Henschel Hs 126”*, een verkenners die er op uit gestuurd was om de Leie te verkennen. Het toestel werd bij Aalst onderschept door Hurricanes van 213 Squadron, een overwinning die gedeeld werd door P/O Atkinson, P/O Siozer en Sergeant Butterfield. Feldweibel H. Carl en zijn waarnemer Unteroffizier G. Meermann raakten hierbij gewond.

Nog voor de Duitsers ter plaatse raakten begonnen enkele jongemannen (o.a. H. De Luyck-Riken, de motoman) reeds het toestel te ontmantelen tot één van de nieuwsgierigen de trekker van de mitrailleur overhaalde en er bij wonder niemand werd geraakt.

Denderhoutem werd reeds bevrijd op kermis Atom, 4 september 1944. Zodra de Duitsers vertrokken waren, kwamen de mensen naar buiten om te feesten, ook de jarenlange opgekropte haat kwam eruit. Al wie enigszins beticht of aangewezen werd als *“zwarte”* moest het ontgelden.

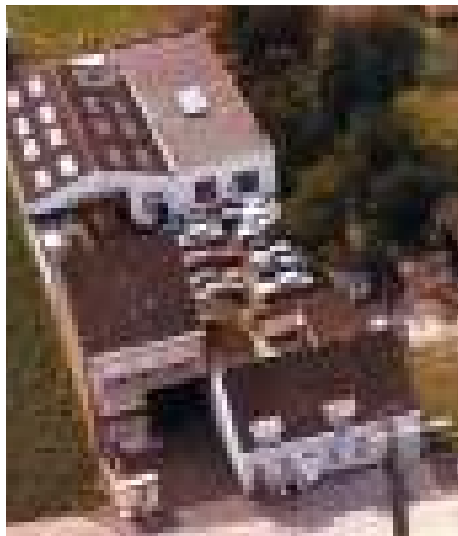
Edgard Huylebroek, nochtans dé autoriteit op het gebied van de lokale geschiedenis, blijft bij een heel summiere beschrijving van wat op kermisdag 4 september 1944 gebeurde maar noteert dat hij *“geen enkele tussenkomst van gezaghebbende vooraanstaanden, noch van burgerlijke noch van geestelijke zijde”* vaststelde.

Op kermismaandag 5 september werd er op de Plesj een grote bevrijdingsstoet georganiseerd. Met weinig middelen, want iedereen kwam verarmd uit de vijf jaar durende oorlog, werd de stoet op de been gebracht. Karren ter beschikking gesteld door boeren en bieruitzetteren uit de verschillende wijken werden vertimmerd en versierd met van canadabomen afgezaagde groene takken, vlaggetjes, bloemen. Zo ook een wagen van de houtzagerij Aimé De Gendt die op de foto hiernaast fier poseert met voornamelijk veel *“jong vraavolk”* (de meeste jonge mannen waren inderdaad krijgsgevangen gemaakt).

Van groot belang was de Marshall-hulp die de Amerikanen Europa aanboden na de oorlog en die dankbaar werd aangewend om de economie weer op poten te zetten. Het werden inderdaad betere tijden: de wijk breidde via lintbebouwing uit naar het centrum toe en het bezit van een auto bleef niet langer het privilege van een enkeling.

Zo kwamen er niet minder dan 3 garagebedrijven in de straat: Jan De Meyer, Remi Stevens (1958 en in 1990 verder gezet door zoon Raf) en Van Vaerenbergh...? Vooral de garage van Remi bleek een kweekschool te zijn voor de volgende, nu nog actieve generatie garagisten in en buiten Denderhoutem.

Ook infrastructuurwerken konden dank zij het aanzwengelen van de economie worden opgestart. Wij schrijven 1953 en Albert Mertens heeft Edgard Van Oudenhove opgevolgd als burgemeester (in maart 1954 wordt hij echter benoemd tot rechter aan de rechtbank van Dendermonde en wordt hij opgevolgd door Jozef D'Hondt). Bernard Vocaet en Cyriel Kiekens zijn de schepenen en de erbarmelijke en belabberde kasseibaan van de Eigenstraat wordt vervangen door de allereerste "macadam"-baan.

De nieuwe éénvaksbetonbaan begon aan "*Stantens Sis*" (Franciscus De Winter zoon van Constantinus en Virginie De Brauwer), ook wel "*Pekkers Sis*" genoemd. Foto onderaan links: op de rug Sis, fiets aan de hand Gilbert De Pauw, aandachtige toeschouwer rechts is Octaaf Van Raemdonck - beter bekend als "*Taaf, de grafmaker*" alias "de kloefkapper" en zijn 2 dochters.

Op de volgende foto trekken Victor Torrekens en Jules Houtman de hondenkar de Schoolstraat in. Rechts voor de winkel de autobushalte (waar mijn vader zoals vele Atomse pendelaars iedere dag de bus namen van Van der Straeten naar het station van Denderleeuw) het café van "Maaseline" (Maria Marceline Hooge en Petrus Josephus Strypens.) met de emailen uithangborden enseignes Sigaretten Michel en Bieren De Blicke terug Stantens/Pekkers Sis.

De inmiddels 70-ers op de hondenkar of in de 'kinderkoesj' die zich herkennen worden vriendelijk verzocht zich te melden!

Als jong gastje op bezoek bij mijn petjen Lowie (De Bruyn) en Metjen Irma (De Geyter alias "*de Waaline*") herinner ik mij uit de stoet nog levendig hoe de altijd schalkse (garagist) Jan De Meyer een kruiwagen voerde in een puntmuts en lang slaapkleed waar hij op de plaats van zijn achterwerk natte peperkoek had gewreven tot groot jolijt van de omstaanders.

Op de foto hiernaast eveneens genomen onder de met crêpe-papier versierde verwelkomingsboog aan het begin van de Eigenstraat herkennen wij naast de prachtig versierde Citroën Traction Avant uiterst links Remi De Nul, onmiddellijk naast hem Albert Uyttersprot en naast de wagen August Van der Stockt. Aan de chauffeurszijde Gerard Roelandt, vervolgens twee nog niet geïdentificeerde personen met naast hen bieruitzetter Frans Roelandt. Aandachtige toeschouwer uiterst rechts, met pijp in de mond, opnieuw Taaf, de grafmaker met zoon Marcel. Meter en peter van de stoet waren Aimé De Gendt en Romanie Kiekens (*zie foto hiernaast*).

Uiteraard vormden de inwoners van de Eigenstraat wel de overgrote meerderheid van de deelnemers aan de stoet. Paul Geeroms herinnert zich nog goed hoe zijn vader met opgesmukt paard en driewielkar mee in de stoet reed en zonder averij 's avonds laat thuiskwam. Hij had wat te veel op en zijn moeder moest dan maar alleen de koeien voeren en melken...

In de stoet waren ook praalwagens van andere wijken present. Zo ook de versierde camion uit de Fluit van Gist, den bierman (August Souffriau) en zijn met bolhoed feestelijk uitgedoste kompanen.

Eindigen doen wij met enkele foto's van twee losse groepen uit de inhuldigingsstoet.

v.l.n.r.: Paula Adriaens, Marie-Thérèse Wijnendaele, Celeste Adriaens en Annie Van Impe op hun met crêpe-papier in de wielen versierde fietsen.

Rechts Sjaalen, den bakker (Karel Van Impe) nooit bang de zotskap op te zetten met kompaan Arthur Van den Neucker.

Luc Pots

Toponiemen langs de MUISSTRAAT te Haaltert

Dank zij het boekje *Toponymie van Haaltert* van Jozef De Brouwer (ere-voorzitter van de Heemkundige Kring) kunnen we de toponiemen (plaatsnamen) van de Muisstraat nauwkeurig en degelijk beschrijven.

De benaming Muis, eerder *Veldmuis* genaamd is afgeleid van *Meusken*.

Als eerste vermelding vinden we *ant moesken* 1390, *ant muusken* 1390, *aen (up) dmuesken* 1488 enz.

Meusken is een afleiding van het germaanse *musa* (middelnederlands) *mosch*, *mosse* = *moeras*.

De Muisstraat noemde men vroeger ook *De Brulkouterstraat* of *Aalsterschen weg*. *Op den bruelcauter, noort den Aalsterschen voetweg* 1613.

Als we vanaf de Bruulstraat (Brul stamt af van het keltische *Brogilo*) de Muis afrijden dan merken we aan de rechter zijde het Hof Coppens (nu Bruulpark) en dit hof was gelegen op de *Provenneberg* 1571.

Het eerste voetwegje links noemde men het *Achterstraatje* 1843 en liep verder naar het *Ossenbroekveld*. Aan het begin van dit voetwegje vonden we *het Prieel* 1503. *Prieel*: *lusthof*, aangelegde tuin.

Het tweede voetwegje links noemde men de *Veldmuisweg* welke naar rechts in de *Gewonneweg* overging.

Aan de rechter zijde kon men via een voetweg over de *Paepenmeersen* 1571, eigendom van een paap of priester, naar de pastorie. Hierbij moest men de *Klokputbeek* kruisen.

Net voor de Dreefstraat rechts (ook *Engelbergdreef* genaamd) ligt het *Hemelrijkbos* 1574.

Na de Dreefstraat rechts stootte men op *Gevonden grondvesten*.

Tussen de Dreef en de Herenthoutweg kruist de Muis het *Kapittelgoed* 1046. Voor de Herenthoutweg lag *ten Roode* en het *Roodveldeken*. Naast het *upt roeyvelt* 1484 lag het *Keizersland* 1496 naar de familienaam Gilles Keyzers.

Onder dit *Roodveldeken* vinden we het toponiem *De Wal*. Is deze wal van de oude burcht?

Aan de linker kant ligt *Den Bremt* 1443 (brem+t = plaats waar bramen groeien). Boven de Bremt vinden we de toponiemen *De Boskouter*, *Den Roosboom* (een wilde rozelaar als akkerpaal) en *Montenere* 1488 (familienaam).

Net voor de huidige spoorweg vinden we het toponiem de *Gersput* 1459 waar men gras of biezten kon opbergen.

Voor de spoorweg rechts bevond zich het *Roethuizeken*.

Zo loopt de Muisstraat verder richting Dries te Nieuwerkerken en nog via de aloude weg naar Aalst.

Waar vinden we hier de alom gekende *Engelsbergburcht*?

Lezen we niet *'de dreef leidde naar de burcht in het herrenthout'*?

Voldoende stof om over na te denken.

Marc Stalpaert

Toponymie van Haaltert, uitgave van De Heemkundige Vereniging "Land van Aalst" De Aankondiger, Aalst 1955.

CULTUURRAAD HAALERT UITREIKING TWEEJAARLIJKSE CULTUURPRIJS

Voor de achtste maal werd de prijs toegekend aan een verdienstelijk iemand op cultureel gebied.

Dit jaar was het de beurt aan onze medewerker **Staf Versavel**.

Hij werd niet alleen door onze vereniging voorgesteld, maar ook door andere collega's, o.a. Davidsfonds Haaltert en Davidsfonds Kerksken-Heldergem, Gezinsbond, Femma, Parochiaal Secretariaat en Mini Museum. Zijn belangeloze

inzet en dienstbaarheid voor onze verenigingen werd en wordt enorm geapprecieerd.

De voorzitter van de Cultuurraad, Rik De Schepper belichtte in zijn toespraak enkele van zijn verwezenlijkingen en verantwoordde de keuze. Een mooi beeld van kunstenaar Jan Clement werd door burgemeester Veerle Baeyens overhandigd, die in haar toespraak lof zwaaide over de laureaat en aan al de vrijwilligers 'die het kloppend hart vormen van cultuurminnend Haaltert'.

Ook de verenigingen overhandigden een geschenk, van de Heemkring ontving hij een kunstwerk van Chris Chiau: een papaver, als herinnering aan de voorbije WO I-tentoonstelling 'Leven in bezet en bevrijd gebied', die hij op een prachtige wijze opbouwde.

Wij zijn vooral blij, dat wij dank zij de professionaliteit van Staf, mooie uitgaven en een fraai driemaandelijks tijdschrift aan onze leden kunnen aanbieden.

Proficiat Staf, hopelijk mogen wij blijvend een beroep doen op uw deskundige visie.

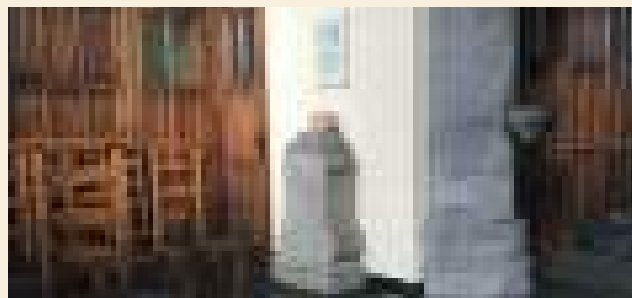

BEWARING VAN ONS ERFGOED

De voorbije periode worden door de Heemkundige Kring drie informatieborden geplaatst. In Denderhoutem worden twee borden bevestigd, één achteraan in de parochiekerk aan de enig overgebleven 18e eeuwse grafzerk van Maria Van Yper, een tweede buiten aan de omheiningsmuur bij de kopie van de tekstplaat van de grafzerk (lees hierover in HK, 2009, nr. 2).

In Haaltert is een informatiebordje bevestigd aan het gebouw in de Burchtweg nr. 15, waar in de 16e en 17e eeuw de rechtbank (Vierschaar) van het prinselijk leenhof 'De Schijvink' zetelde (lees hierover in HK, 2018, nrs. 3 en 4 en 2019, nr. 1).

Oorspronkelijke grafzerk van Maria Van Yper geplaatst achteraan in de de Sint-Amanduskerk van Denderhoutem.

Oiljters klappen

knoessel

“Anne knoesel versteekt?” Waar ligt het verband met: Je enkel verzwicht? Het verband dat je nodig hebt is dan wel een letterlijk en niet taalkundig.

“Ne versteekte knoesel” hou je over als je “anne voet omslootj”. En dan wordt er gezegd: “Getj sjans gat”. Daarmee wordt niet bedoeld dat je geluk had bij het verzwikken van je voet maar enkel dat het nog zoveel erger kon. Dat is de troost: je bent er niet nog slechter aan toe.

prekstoel

“Ze zen van de prekstoel gevallen”, dat gebeurt hedendaags niet meer. Waar zou een pastoor vanop de predikstoel nog een huwelijk aankondigen? Of de huwelijkskandidaten daar letsels aan overhielden is niet bekend. Letsels van de aankondiging wel te verstaan want die van het huwelijk zijn dan wel voor later.

overpampelen

“Pamper” lijkt mij een vrij modern woord want vroeger waren er toch “pisdoecken”. Hoe komt het dan dat “bepampelen” al veel langer in gebruik is voor bepotelen? “Iet da overpampeld es, lig ter versjoemeld of veroesjeld bouë.”

veranderingen

Regels gelden doorgaans om willekeur te beteugelen. Al te veel veranderingen wekken onzekerheid en maken regels onmisbaar. Waarom staan zowel “regels” als “veranderingen” dan allebei evenwaardig voor “maandstonen”?

OvB

*Wij danken de vele leden die hun lidmaatschap 2019 hernieuwden.
Het is een stimulans voor ons om verder te werken.*

Misschien is dit nog niet gebeurd? Doe het eerstdaags, waarvoor oprecht dank.

Documentatiecentrum

Wij danken:

Fam. Ida Van Impe, Haaltert: foto's, rouwbrieven en bidprentjes
Nera Redant, Denderhoutem: archiefstukken van Mevr. Irene Redant

Door het overlijden van onze medewerker voor Heldergem, Roger De Troyer, is er een leegte ontstaan qua bijdragen over deze deelgemeente.

Wie voelt zich geroepen als occasionele medewerker sporadisch een bijdrage te leveren voor het tijdschrift?

Neem contact via heemkundigekringhaaltert@gmail.com of willydeloose@skynet.be of gsm 0472 80 99 12.

Wil je regelmatig op de hoogte gehouden worden van heemkundige wetenswaardigheden en activiteiten speel je e-mailadres door.

Ons nieuw adres: heemkundigekringhaaltert@gmail.com

Wie heeft interesse voor ingebonden jaargangen van ons tijdschrift? Ze zijn gratis af te halen in het documentatiecentrum, Sint-Goriksplein 17A (elke donderdagvoormiddag).

Dirk Musschoot staat bekend om zijn origineel onderzoek naar boeiende historische thema's waarbij ook onze dorpsgenoten betrokken waren: de Vlamingen op de Titanic, de Fransmannen/seizoenarbeiders - en nu ook de bevrijding in 1944.

In zijn meest recent boek Sweethaerts brengt deze onderzoeksjournalist romantische liefdesverhalen afgewisseld met interessante informatie over de nasleep van de oorlog. Het werden een reeks spannende en ontroerende portretten met heel veel kanten. Hoe ze hun tommy leerden kennen, hoe die soms al getrouwd bleek, maar ach, 'hij was al zolang van huis' Hoe hun ouders argwanend reageerden, want 'England, dat is zo ver'. Hoe veel jongens van hier jaloers waren. Hoe de katholieke kerk het had over 'verval van de openbare zedelijkheid'. Hoe ze soms jaren op elkaar moesten wachten. Hoe sommigen hier bleven wonen, maar velen de oversteek naar Engeland maakten, met de nodige heimwee.

Ruim dertig verhalen van jonge Vlaamse vrouwen die in 1944 of in de nasleep van de oorlog tot over hun oren verliefd werden op een Brits militair passeren de revue. Zo ook het verhaal van Elise De Schrijver uit Kerksken die op 1 januari 1947 huwde met Hugh Dillon wordt verteld.

Voor meer info Heemkundige Kring Haaltert:
www.hkhaaltert.be

